

Dr. Jože Gričar, redni profesor & direktor E-središča
Fakulteta za organizacijske vede Univerze v Mariboru
Gricar@FOV.Uni-Mb.si <http://eCenter.FOV.Uni-Mb.si/Gricar> <http://eLivingLab.org>
& Koordinacijski odbor, Inovativnost za kakovost življenja, Slovenija - živi laboratorij
<http://SloveniaLivingLab.si>

Izrabljanje e-rešitev in e-storitev za povečanje konkurenčnosti čezmejne e-regije v okolju živih laboratorijev

Izhodišča

V sporočilih Evropske komisije je na razviden način nakazano predvideno pospešeno sodelovanje treh področij: e-povezovanja mest in regij v EU (Eurocities, <http://www.EUROCITIES.eu>), izrabljanja tehnologije novega interneta (The Future of the Internet, <http://EC.Europa.eu/foi>) in spodbujanja odprtega inoviranja (user-driven innovation) z uporabljanjem metodologije živih laboratorijev (European Network of Living Labs – ENoLL, <http://www.OpenLivingLabs.eu>). Evropska komisija za leto 2010 pripravlja vrsto pozivov za predložitve raziskovalnih projektov v okviru svojih programov, ki predpostavljajo čezmejno povezovanje navedenih treh področij. Predvideni dogodki v začetku leta 2010 bodo pomembni za oblikovanje čezmejnih konzorcijev za predložitve projektov. Sodimo, da gre za strateško pomembne pobude v Evropski uniji, ki bodo vplivale na njeno usmeritev razpisov raziskovalno-razvojnih projektov po letu 2012.

Za povečevanje konkurenčnosti zlasti malih in srednje velikih podjetij v Sloveniji je aktivno in povezano vključevanje vladnih in lokalnih organizacij, podjetij in raziskovalnih ustanov v ta prizadevanja zelo koristno in spodbudno za pospešitev potrebnih priprav in premikov v Sloveniji. Povabilo k tovrstnemu sodelovanju je tudi slovenska pobuda *Inovativnost za kakovost življenja, Slovenija - živi laboratorij* (<http://SloveniaLivingLab.si>).

Vendar ne gre le za e-povezovanje znotraj države. Pomembno postaja čezmejno povezovanje znotraj Evropske unije: povezovanje mest, regij in držav. Ena izmed številnih revij Regional Review of the EU Parliament (Regional Review. The Parliament Magazine. Europe's regions and cities. Issue 15, December 2009, <http://viewer.zmags.com/publication/253a2b63#/253a2b63/1>) je namenjena tematiki čezmejnega razvijanja regij v Evropski uniji. Prikazana je Baltska regija, katere razvoj je bil spodbujen tudi v okviru švedskega predsedovanja Evropskemu svetu v drugi polovici leta 2009. Nakazan je interes Evropske unije za podobno razvojno usmeritev držav Podonavske regije, kar bo najbrž odmevno v času madžarskega predsedovanja v drugi polovici leta 2010. Slovenija je z rekama Sava in Drava del Podonavske regije. Medregijske razsežnosti čezmejnega povezovanja Slovenije je mogoče videti tudi v nordijsko-slovenski pobudi (Nordic - Slovene Meeting on Innovative Cross-Border eRegion Development, Résumé. Ljubljana, February the 3rd 2009,

<http://SloveniaLivingLab.org/eCollaborationNordic/Meeting2009Feb03>). Za Slovenijo je pomembno, da se kot del regije Srednja ali Jugovzhodna Evropa, Podonavska ali Sredozemska regija čim bolj aktivno povezuje z drugimi regijami. Z nordijsko, na primer.

Problem

- Kaj je problem? Kdo ima problem?
- Problem kot nezadovoljstvo z obstoječim stanjem.
- Problem kot razlika med obstoječim in želenim stanjem.
- Problem kot rezultat neustreznega delovanja procesa.
- Procesi v organizaciji in procesi med organizacijami.
- Povezanost zapletenosti (kompleksnosti) problema in procesa.
- Težave celostnega zamišljanja in prenavljanja procesa.

Čezmejne regije v Evropi

- EUROCITIES, <http://www.EUROCITIES.eu>
- Smart Cities, <http://SmartCities.info>
- The Nordic Region, <http://Norden.org/en>
- The Baltic Region, <http://Baltic.com>
- The Danube Region, <http://www.UNDP-drp.org/drp/danube.html>
- Council of Danube Cities and Regions, http://www.icpdr.org/icpdr-pages/dw0902_p_14.htm
- Committee of the Regions of the European Union, <http://CoR.Europa.eu>
- Assembly of European Regions (AER), <http://www.a-e-r.org>
- Council of European Municipalities and Regions, <http://CCRE.org>
- Association of European Border Regions, <http://www.AEBR.net>
- Central European Initiative - CEI, <http://www.CEInet.org>
- Centre for eGovernance Development for South East Europe (CeGD), <http://www.CeGD.eu>
- ALADIN – ALpe ADria INitiative Universities' Network, <http://www.ALADIN.UniTs.it>

E-regija

- Regija je lahko opredeljena z več vidikov (geografski, gospodarski, logistični, politični, tehnološki).
- E-regija je področje pretoka blaga, storitev in ljudi, v katerem medsebojno povezana podjetja, vladne in nevladne organizacije ter posamezniki v poslovnih procesih intenzivno uporabljajo e-tehnologije.
- Z logističnega vidika je e-regija krog okoli opazovanega mesta: do 100 km za manjša, 200 – 500 km za večja podjetja.

Pomen sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije - IKT

- Z uporabo IKT dosedanje stvari lahko delamo bolj učinkovito, hitreje in bolj skladno s pričakovanji prejemnikov rezultatov.
- Z IKT delamo lahko povsem nove stvari in si zamišljamo procese novih vrst.
- Priložnosti novega interneta – e-tehnologij še niso spoznane.

- Konkurenčnost podjetij se ne povečuje zgolj zato, ker uporabljajo IKT, ampak zato, ker je vse več procesov v podjetjih in med podjetji celostno e-povezanih (technology-enabled processes).

○

Inoviranje

- Odkrivanje večkratno potencialno uporabnih izdelkov / rešitev / storitev, za katere naj se na tržišču izkaže, kateri so najboljši.
- Čas od ideje do tržnega izdelka / rešitve / storitve je predlog.
- Sodelovanja raziskovalcev, razvijalcev in uporabnikov je premalo.
- Slabo sodelovanje organizacij.
- Neizrabljene priložnosti uporabe e-tehnologij.
- Globalizacija zahteva povečanje konkurenčnosti z inoviranjem.
- Inoviranje je mogoče pospešiti z izrabljanjem živih laboratorijev.

Odprto inoviranje

- »Končni« uporabnik postaja »začetni« uporabnik.
- Uporabnik ni več objekt proučevanja, ampak soustvarjalec rešitev.
- Inoviranje se iz zaprtih laboratorijev seli med ljudi (živi laboratorij).
- »Odprte« organizacije so bolj dovzetne za inoviranje kot »zaprte«.

Živi laboratorij

- Okolje, v katerem sodelujejo - soustvarjajo raziskovalci, razvijalci in uporabniki.
- Cilj živega laboratorija je v čim krajšem času razviti proizvod / rešitev / storitev skladno s potrebami uporabnikov.
- Sodelavci živega laboratorija si zastavljajo dvoje vprašanj: Kaj uporabnik zares rabi? Kako to čim hitreje narediti?

Področja živih laboratorijev (primeri)

- **Mesto:** Helsinki Living Lab – Arabianranta, Finska; Mobile City Bremen, Nemčija; Mobile City Bregenz, Avstrija, Amsterdam Living Lab.
- **Regija v državi:** Turku Archipelago Living Lab, Finska; Madeira Living Lab, Portugalska; i2Cat Catalonia Digital Lab, Španija.
- **Gospodarska dejavnost:** Frascati Living Lab, Italija; Gödöllő Rural Living Lab, Madžarska; Knowledge Workers Living Lab, Nemčija; eLivingLab, Slovenija.
- **Oskrbovalna veriga:** Győr Automotive Living Lab, Madžarska.
- **Država:** Slovenia Living Lab, Slovenija

Živi laboratoriji v Sloveniji

- eLivingLab, <http://eLivingLab.org>
- ICT Technology Network, <http://ICT-Slovenia.net>
- Slovenian Automotive Living Lab, <http://www.acs-giz.si/ang/home.asp>

Živi laboratoriji po svetu (stanje 2009: 129)

- Evropsko omrežje živih laboratorijev (European Network of Living Labs – ENoLL, <http://www.OpenLivingLabs.eu>)
- Living Labs for user-driven open innovation, <http://EC.Europa.eu/livinglabs>.

Cilji slovenske pobude Inovativnost za kakovost življenja, Slovenija - živi laboratorij:

- Usmeritev raziskovalno-razvojnih potencialov v manjše število za Slovenijo prednostnih in za EU pomembnih projektov.
- Z usmerjenimi pilotnimi uvedbami rešitev in storitev so pridobljeni praktično uporabni rezultati, ki omogočajo ustvarjanje novih delovnih mest in poslov.
- Tehnološke platforme ter zmogljivosti IKT-podjetij so povezane za zagotavljanje učinkovitega in uspešnega tehnološkega preboja slovenske industrije.
- Okrepljeno je dolgoročno usmerjeno sodelovanje z najrazvitejšimi državami.
- Zagotovljena je politična podpora za uresničevanje nalog iz te pobude, kjer je pomoč vlade potrebna.
- Slovenija kot celota in njeni državljani ter posamezne organizacije še napredujejo na lestvici najuspešnejših uporabnikov rešitev in storitev IKT.

E-rešitve in e-storitve v e-regiji

- Pametna kartica (Smart Card)
- E-plačevanje (Single EURO Payments Area – SEPA)
- E-račun (eInvoicing)
- E-tržnica (eMarketPlace)
- E-zdravje (eHealth)
- E-demokracija (eDemocracy)
- E-sodelovanje (eParticipation)
- E-energija (eEnergy)
- E-proizvodnja (Factory of the Future)
- E-odpravljanje posledic večjih nesreč (Disaster eResponse)

Možni rezultati raziskovalno-razvojnega sodelovanja z univerzo

- Seminarska naloga
- Prototipna rešitev dveh partnerjev
- Diploma – magisterij - doktorat
- Referat konference
- Predlog projekta v Sloveniji
- Predlog projekta v EU
- Predlog projekta v oskrbovalni verigi
- Pilotna rešitev.

Sodelovanje v živem laboratoriju pri razvijanju čezmejne e-regije

- Katere koristi si lahko obetamo od čezmejne e-regije?
- Kako se v Sloveniji organizirati za razvoj e-regije? Kdo bi sodeloval?
- Kako bo e-regija Srednja Evropa vplivala na konkurenčnost Slovenije?
- Kaj je lahko skupno e-regijam držav Evropske unije?
- Kakšna je lahko vloga Slovenije pri povezovanju držav v e-regijo (Srednja in Jugovzhodna Evropa, Podonavje, Sredozemlje)?
- Kako pobuda "Slovenija živi laboratorij" lahko prispeva k nastajanju e-regije?
- katerim e-rešitvam / e-storitvam dati prednost v e-regiji?
- Kaj lahko vsakdo izmed nas naredi za e-regijo? Kaj boste naredili Vi?